

Aan het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Raalte
en aan de gemeenteraad van Raalte

Postbus 140

8100 AC Raalte

aan de balie afgeven

Van: [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

GEMEENTE RAALTE		
Kopie aan:		
Ingek.	16 SEP. 2025	
Doc.nr:		
Zaak nr.:		
Bericht v. ontv.	JA	NEE

Betreft: zienswijze

Datum: 15 september 2025

Geacht college,

Hierbij dienen wij een zienswijze in tegen het ontwerp-besluit Hondemotsweg-Stobbenbroekerweg op 3 locaties, het besluit m.e.r. beoordeling Hondemotsweg-Stobbenbroekerweg op 3 locaties in Raalte en de ontwerp-verklaring van geen bedenkingen die op deze zonneparken betrekking heeft.

Het gaat ons, in verband met onze woonsituatie met name om zonnepark 1, maar wij zijn ook van mening dat de grote zonneparken, die geprojecteerd zijn in kleinschalig coulissenlandschap, alle drie niet passend zijn.

In juli 2023 hebben wij bij adviesbureau Haver Droeze het verzoek neergelegd om te onderzoeken of en in hoeverre het grootste zonnepark, pal onder de es waar wij woonachtig zijn, zorgvuldig is in te passen. Dat heeft geleid tot het advies van 11 juli 2023 (**bijlage**). Dit verzoek is vervolgens toegezonden aan uw college en aan de ontwikkelaar. Wij hebben tot op heden geen enkele reactie mogen ontvangen op dit advies. Wij verzoeken u om hiervan nog eens kennis te nemen.

Tijdens de laatste bijeenkomst in juli 2023 heeft de ontwikkelaar wél aan ons laten weten dat er met de suggesties van Haver Droeze, ook niets gedaan zou worden. Dat is ook gebleken. Toen de ontwikkelaar in december 2023 een aanvraag om omgevingsvergunning indiende bleek uit niets dat enige rekenschap was gehouden met het advies van Haver Droeze. Wij lazen ook in de stukken dat (volgens de projectontwikkelaar) omwonenden weigerachtig waren om mee te denken bij de landschappelijke inpassing, terwijl dit in ons geval iig niet zo was. Sindsdien is er geen enkel contact met de ontwikkelaar meer geweest¹.

In het advies is Haver Droeze is allereerst ingegaan op de geschiktheid van **locatie 1**:

¹ Nadat de gemeenteraad heeft besloten om een verklaring van geen bedenkingen af te geven heeft de ontwikkelaar nog een informatiebijeenkomst gehouden.

“Deze locatie is gelegen in een lager liggend en natter gedeelte van het landschap dat als gevolg daarvan opener is. Het uitzicht hierover is weidser en vanaf de omliggende plaatsen zal een zonnepark hier goed waarneembaar zijn. Bovendien wordt de openheid zelf aangetast.”

“Het ingetekende zonnepark en de daarbij voorgestelde bosbeplanting zullen de open ruimte vullen en versnipperen zodat het bestaande karakteristieke verschil tussen lagere en hogere delen wordt verstoord. De beleving van de randen, vanaf de lanen en erven, verliest hierdoor beduidend aan kwaliteit.”

Wij delen deze mening. Het zonnepark tast het landschap aan. Daarbij komt dat in 2023 nog geen sprake was van bewegende zonnepanelen. Deze panelen zijn nog hoger dan waarvan Haver Droeze is uitgegaan. De hoogte van het zonnepark wordt 2,40 boven het maaiveld. Uit een zogenaamde flexibiliteitsnotitie blijkt echter dat dit maar een uitgangspunt betreft. De hoogte van het zonneveld kan nog 10% hoger worden.

Wij hebben gezien dat het nog steeds de intentie is om een deel van de lage gronden deels in te richten voor bos, terwijl dit niet passend is. Dit zou dan meteen zorgen voor landschappelijke inpassing. Echter, juist op de lager gelegen gronden dient de openheid niet te worden aangetast. De weidse blik vanaf de omliggende plaatsen zal hierdoor verder worden aangetast. In de stukken, die ter inzage liggen, is hieraan geen aandacht besteed, terwijl hiervoor wél om aandacht is gevraagd.

Daarbij komt dat er geen enkele aandacht is besteed aan de hoogteverschillen en aan het feit dat Haver Droeze in elk geval heeft voorgesteld om het zonnepark lager dan de ooghoogte te doen zijn (vanaf de es). Het tegendeel is aan de orde. De panelen zijn hoger geworden en draaien met de zon mee. Het maaiveld waarop het zonneveld komt, wordt niet afgegraven.

De es is gelegen op 4.10 meter, terwijl het zonnepark ligt op een hoogte van 2,43 m, hetgeen een verschil van ruim anderhalve meter oplevert. De zonnepanelen krijgen een hoogte van tenminste 2,40 en op deze wijze wordt het park hoger dan de es.

Vanuit onze woning, tuin en weiland kijken wij uit op de es en wij zullen dus tegen de zonnepanelen, die voortdurend draaien, aankijken. Op geen enkele wijze zal het lukken om de panelen aan het zicht te onttrekken, tenzij er een grondwal wordt aangelegd met een hoogte van vier meter, maar daardoor zal de weidsheid verder verdwijnen.

Er is geen enkel onderzoek voorhanden naar lichtschildering, geluid (vanwege de vele omvormers en bewegende delen van de panelen) en er ontbreekt een visualisatie. In deze visualisatie dient ook te worden betrokken dat het niet alleen gaat om draaiende zonnepanelen, die hoger zijn dan de es, maar ook om lelijke hekken, camera's en omvormers. De plaatjes, die behoren bij het inpassingsplan, laten bloemetjes met bijtjes zien die tussen de zonnepanelen bloeien en zweven, maar dat beeld is dus sterk vertekend. Daarbij komt dat het maar de vraag is of de bloemen in bloei zullen komen of voortijdig gemaaid zullen moeten gaan worden in verband met brandveiligheid. Het is bovendien ook de vraag welke diersoorten zich nog zullen ophouden tussen de panelen (vanwege geluid, lichtschildering, warmte) en niet in de laatste plaats de hekken die erom heen staan.

Zoals gezegd heeft de ontwikkelaar aan het begin niets met de aanbevelingen gedaan. Toen echter bleek dat het Oversticht verschillende negatieve adviezen² had uitgebracht over de komst van de zonneparken is het advies van Haver Droeze er (kennelijk) alsnóg bijgehaald. Een aantal suggesties is

² Wij staan achter de adviezen van Oversticht van 15 mei 2024 en van 5 december 2024.

overgenomen, waaronder de verplaatsing van de toegangsweg naar het park. De grondwallen maken nu plaats voor knotwilgen, althans, heel kleine staken.

Wij zijn bij het aanpassen van het landschappelijke inpassingsplan (om te proberen om Oversticht over de streep te trekken) niet betrokken geweest. De stukken doen voorkomen alsof wij nog inspraak hebben gehad, maar dat is niet zo.

Het meest essentiële wordt niet genoemd. Namelijk dat op zijn minst ervoor gezorgd moet worden dat het zonnepark lager is dan de ooghoogte.

Verder hebben wij gezien dat maar op een deel van het projectgebied sprake is van borging van landschappelijke inpassing. Er wordt een zeer beperkt randje aan groene aanplant gedaan, waarbij het ook nog eens zo is dat het hekwerk een meter verplaatst kan worden, waardoor nog minder ruimte is voor groen. In de stukken is te lezen dat de huidige landbouwgronden van locatie 1 zijn uitgeput. Alhoewel deze stelling nergens wordt onderbouwd wordt gesuggereerd dat door intensieve landbouw (veel gebruik van mest) de uitputting veroorzaakt zou zijn. De biodiversiteit zou teruggebracht worden met de komst van de draaiende zonnepanelen en met de landschappelijke inpassing. Wij begrijpen niet hoe dit met een randje knotwilgen, keverbanken en struiken wordt bewerkstelligd. Wij betwist ook dat dit het geval is. De overige gronden die onderdeel uitmaken van het projectgebied worden bovendien op dit moment gebruikt voor mais en aardappelen. Er is geen borging van extensief beheer.

Haver Droeze heeft wél een voorstel gedaan voor de rest van de gronden van het projectgebied, maar ook daaraan is, als gezegd, volledig voorbij gegaan.

In het laatste advies van Oversticht van april 2025, waarin door Oversticht een ommezwaai is gemaakt van 180 graden, is te lezen dat het Oversticht positief is over de wijzigingen die zijn aangebracht in de loop van het participatie en ontwerp proces.

Dat is dus pertinent onwaar. Sinds juli 2023 is er geen enkel contact meer geweest met de ontwikkelaar. Wij zijn niet betrokken geweest bij het ontwerp-proces dat achter de schermen heeft plaatsgevonden. Essentiële informatie en essentiële ingrediënten zijn buiten beschouwing gelaten en zijn bovendien genegeerd. Wij vinden het kwalijk dat de schijn is/wordt gewekt dat de aanpassingen tot stand zijn gekomen in het kader van participatie, terwijl ook Oversticht heeft laten weten het van groot belang te achten dat het plan wordt gedragen door de omwonenden. Dat is niet zo.

In uw beleid is bovendien ook te lezen dat participatie, de belangen van omwonenden en hun omgeving en de bevindingen van het Oversticht zwaar wegen. Gezien het traject dat sinds juli 2023 achter de schermen heeft plaatsgevonden om het Oversticht te overreden, bestaat de indruk dat deze belangenafweging niet heeft plaatsgevonden, terwijl de negatieve impact van de grote zonneparken in de omgeving heel groot is.

Wij menen dat de komst van grote zonneparken binnen kleinschalig coulissenlandschap niet passend is. Wij verzoeken u op basis hiervan om af te zien van de komst van een zonnepark, in elk geval op locatie 1.

Hoogachtend,

ZONNEPARK STOBBERBROEKERWEG PASSEND....?

11 juli 2023

ADVIESBUREAU HAVER DROEZE
WWW.HAVERDROEZE.NL
MAARSHUZEN 165 3811 EG AMERSFOORT 0334373312

ZONNEPARK STOBBEROEWEG PASSEND....?

Door Endona Energie is een plan opgesteld voor een zonnepark op verschillende locaties ten noorden van Raalte. Voor de grootste locatie bij een erf aan Stobbenbroekerweg 51 is een inpassingsvoorstel gepresenteerd dat bij omwonenden nogal wat vragen oproept: is de afweging voor deze locatie wel zorgvuldig tot stand gekomen? En: Zijn alle kansen benut om een zonnepark op deze locatie optimaal in te passen? Hieronder wordt dit onderzocht door de voorgestelde inpassing in beeld te brengen en van kanttekeningen te voorzien. Bovendien worden suggesties in een alternatieve inpassing voorgesteld waarin kansen voor optimaler inpassing worden voorgesteld. Andere locaties worden nu buiten beschouwing gelaten. Slechts aan het eind wordt het Ruimtelijk Advies van het Oversticht over de verschillende locaties besproken.

Analyse landschap

Salland ligt op de overgang van de heuvelrug naar het IJsseldal. Dit landschap bestaat uit verschillende dwarslopende beken (later ook weteringen genoemd) en weteringen evenwijdig aan de rivier. De beekdalen worden afgewisseld met hogere dekzandruggen en rivierduinen. Met name bij Heino en Raalte is het een feodaal landschap met havezaten die hun aanwezigheid tonen door lange lanen en (jacht)bossen. Hiertussen, meestal op hogere delen in het landschap, lagen oude hoeven soms met eenmans essen, en soms met collectieve essen. Rondom lag een agrarisch landschap met aanvankelijk veel kavelgrensbepantingen op de perceelgrenzen (coulisse-landschap) bij de droge delen en in de nattere laagten meer openheid (vaak nog wel knotwilgen). Vanwege de ontwatering zijn in de natte delen percelen door sloten en greppels begrensd.

Vanaf de tweede helft van de 19e eeuw ontwikkelen zich belangrijke infrastructuurlijnen, zoals de spoorweg, en doorgaande wegen. Tevens vonden ontwikkelingen in de landbouw plaats waardoor de grond intensiever kon worden bewerkt en werden collectieve agrarische gemeenschappen (Marken) ontbonden waardoor gemeenschappelijke gronden verdeeld werden. Tenslotte zijn door ruilverkaveling veel beplantingen verdwenen of in overhoeken samengevoegd.

Voor de waardering van nieuwe ingrepen, zoals een zonnepark, in het huidige landschap geldt dat de 'leesbaarheid', d.w.z. de herkenning van de structuur en het karakter van het landschap, behouden moet blijven en dat kenmerkende elementen van dat landschap benut dienen te worden voor het inpassen van nieuwe ingrepen.

Geomorfologische kaart met zonnepark (PDOK)

Hoogteverschil (ca. 2m) tussen dekzandwelingen en beekdalbodems (Adviesbureau Haver Droeze)

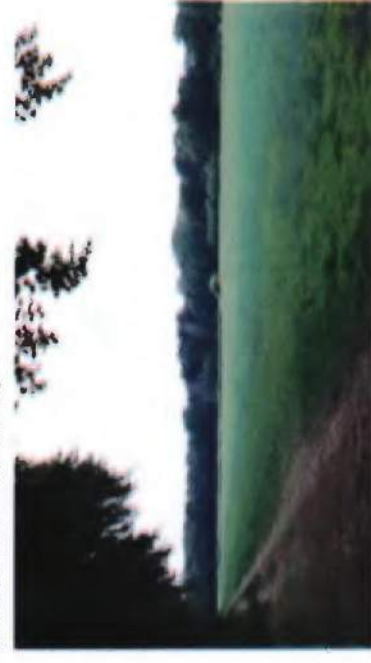
Hottingerkaart 1787 (Geoportaal Overijssel)

Eikenlanen op de dekzandwelingen en wilgen op de beekdalbodems (Adviesbureau Haver Droeze)

Topografische kaart 1900 (Topotijdreis)

De spoorweg doorsnijdt de structuur en verstoort de leesbaarheid. (Adviesbureau Haver Droeze)

ZONNEPARK STOBBEROEWEG PASSEND...?

Zonneparken zijn extensieve vormen van grondgebruik met een industriële uitstraling en een langdurige tijdelijkheid, die als zodanig het best een plek kunnen krijgen op minder waardevolle agrarische percelen in de directe omgeving van stad en infrastructuur. Wanneer een zonnepark toch in een waardevol (agrarisch) landschap landt, dient met zorg gekeken worden of de zgn. kernwaarden hiervan (bijv. openheid) gerespecteerd kunnen blijven.

Kanttekeningen bij het voorgestelde plan

Op basis van de analyse van het landschap kan iets gezegd worden over de geschiktheid van de locatie rond het erf Stobbenbroekerweg en over het inpassingsvoorstel voor een zonnepark van Endona Energie op deze locatie. De volgende overwegingen zijn te noteren:

1. De locatie is gelegen in een lager liggend en natter gedeelte van het landschap dat als gevolg daarvan opener is. Het uitzicht hierover is weidser en vanaf omliggende plaatsen in het landschap zal een zonnepark hier goed waarneembaar zijn. Bovendien wordt de openheid zelf aangetast. Op onderstaand kaartje zijn de hoogten zichtbaar gemaakt met kleuren en is goed zichtbaar dat de erven (en havezaten) op hogere delen in het landschap liggen rond een laagte en dat ook de structuur van lanen en bossen de hoogteverschillen benadrukt. De laagte is zonder bos en nat.

Het ingetekende zonnepark en de daarbij voorgestelde bosbeplantingen zullen de open ruimte vullen en versnipperen zodat het bestaande karakteristieke verschil tussen lagere en hogere delen wordt verstoord. De beleving vanaf de randen – vanaf de lanen en erven – verliest hierdoor beduidend aan kwaliteit.

2. Voldoen de inpassingsmaatregelen die voor het park op de huidige locatie worden gehanteerd? Ook hier geldt dat het contrast tussen droog en nat op de locatie niet benut is voor het kiezen van landschappelijke elementen om de zonnepanelen mee in te passen. Zo ligt het meer voor de hand om hakhout aan te planten in dit natte gedeelte. Daarmee wordt de openheid tevens minder verstoord en blijven de lanen en bossen hun eigen waarde behouden. In dezelfde lijn van gedachten ligt het toepassen van knotwilgen. Het ontwikkelen van passende kruiden- en bloemrijke vegetaties door zorgvuldig beheer (bijv. door het afgraven van de bemeste topplaat) is gewenst. Goed zal bepaald moeten worden welke natuurdoeltypen zullen worden beoogd en er is een verschil tussen het nattere oostelijke deel van het terrein en het drogere westelijke deel. Nattere en drogere heideschrale vegetaties komen hier op hun plek, wellicht

Projectie van erven, beplantingen en zonnepark op de hoogtekaart (rood = hoog, blauw is laag - Adviesbureau Haver Droeze)

met beheer door schapen. Grondwallen en sinusvormige oevers, zoals voorgesteld aan de oostzijde zijn gebiedsvreemde elementen. Aangehaalde voorbeelden van wallen voor inpassing komen zijn niet landschappelijk. Bovendien zou een wal, om de panelen onzichtbaar te maken vanaf de hoger gelegen erven en lanen, meer dan 3m hoog moeten zijn, waardoor de gebiedsvreemheid nog versterkt wordt. Het verdient aanbeveling om patrijzenhagen, keverbanken en takkenrillen toe te passen in combinatie met erven en lanen met bospercelen. Van de kruidachtige vegetatie zouden ook delen als wintervoedselvelden kunnen worden bewerkt. In het open gebied zal in ieder geval goed moeten worden gekeken naar de plaatsing van opgaande beplantingselementen en de open doorzichten die vrij blijven om sterke versnippering van de ruimte te voorkomen. Veel van de voorgestelde wintergroene beplantingen zijn niet eigen aan dit landschap.

De voorgestelde inrichtingsmaatregelen zijn niet altijd gebiedseigen, landschappelijk en ecologisch passende keuzes. Voor het uit het zicht nemen van de panelen is op deze locatie een wal niet geschikt. Als opgaande beplanting kan hier het best hakhout worden toegepast.

3. De gekozen opstelling, de ontsluiting en de plaats van de omvormers en eventuele andere gebouwen lijkt niet met veel zorg tot stand gekomen. De toegang tot het park vindt plaats vanaf een onverharde karakteristieke laan, de Pluimersallee. Eisen van brandweer zullen een onverharde laan afkeuren en de landschappelijke kwaliteit van de laan zal zwaar aangetast worden bij verharding. Bovendien ligt het meer voor de hand het park via de bestaande ontsluiting naast het erf Stobbenbroekerweg 51. De positionering van transformatorstations aan de oostkant van de opstelling maken ze zeer zichtbaar naast het open kruidengrasland. Noodzakelijk hekwerk en

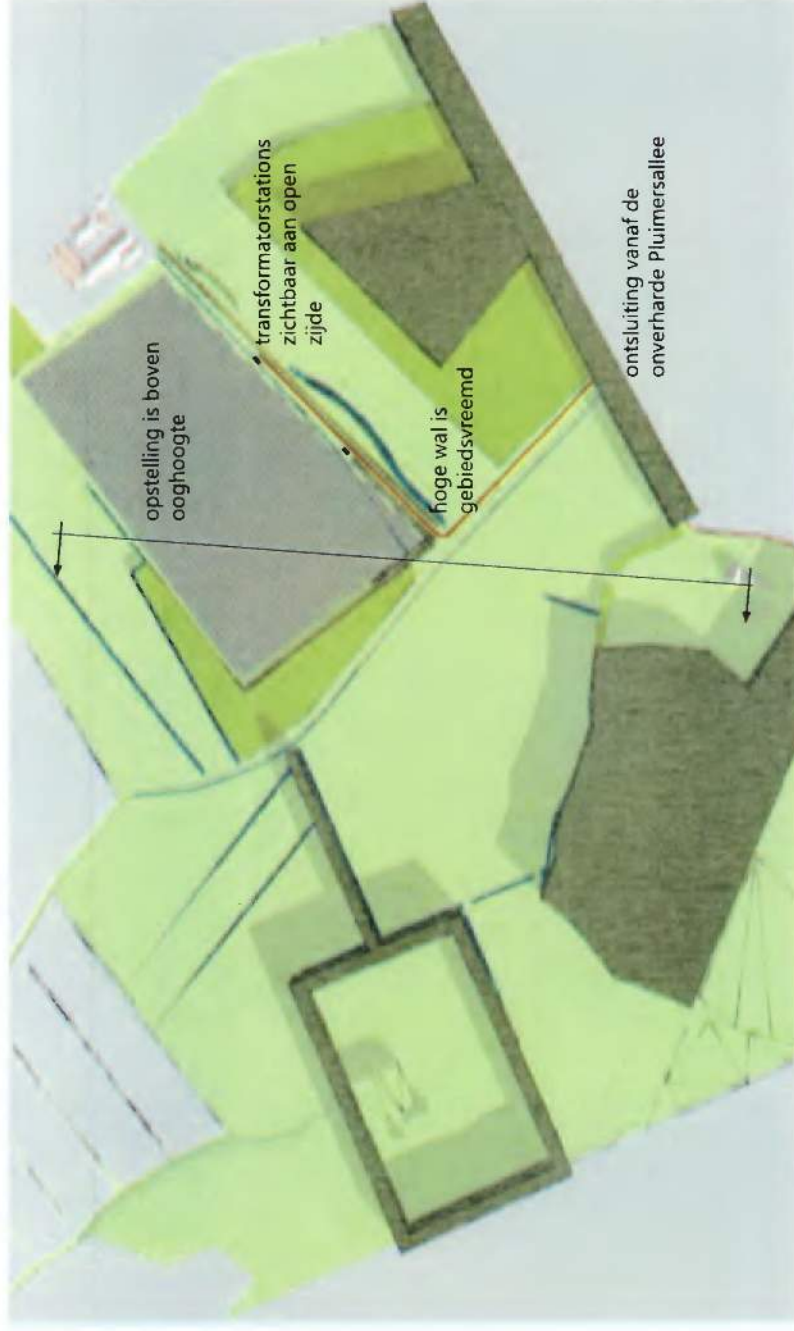
ZONNEPARK STOBBERWEG PASSEND....?

een inkoopstation zijn niet meegenomen in de tekening, evenmin als een tegenwoordig veelal standaard geplaatste batterijopstelling. Al deze elementen zullen, indien niet zorgvuldig ingepast, gaan detoneren. De keuze voor een grote rijafstand met op een as gemontereerde kantelende panelen is gunstig voor de ondergroei en makkelijk voor eventueel machinaal beheer of bewerking van de bodem tussen de panelen. De hoogte van deze opstelling zal echter boven ooghoogte zijn wat ongewenst is voor de ruimtelijke beleving.

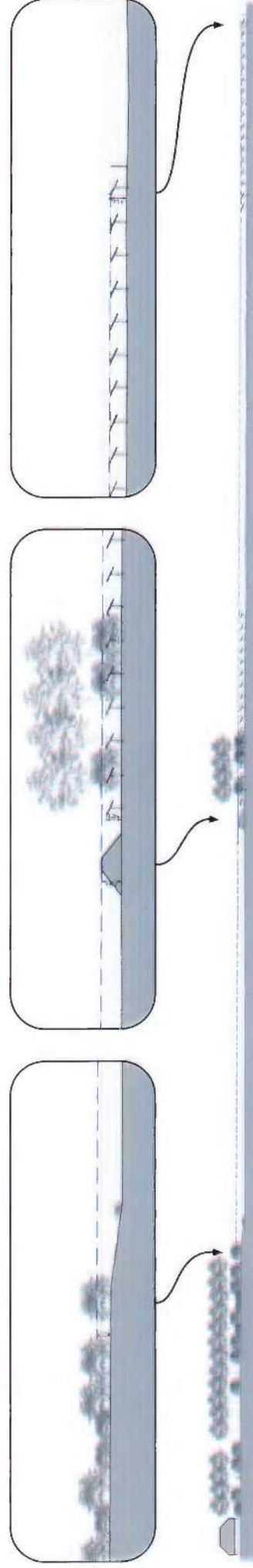
De technische uitvoering van de opstelling moet eerlijker in beeld worden gebracht en zorgvuldiger worden afgewogen om de schade aan het landschap en de beleving daarvan te beperken. De ontsluiting kan niet plaatsvinden vanaf de Pluimersallee.

Schets

Om een bijdrage aan de discussie te leveren worden tenslotte een aantal suggesties gedaan voor een goede inpassing op deze locatie. Dit is geen berusting in de keuze voor deze locatie waarvan het ons gevoelen is dat andere en meer alternatieven zorgvuldiger dienen te worden afgewogen. Het is wel onze overtuiging dat als op deze locatie ooit een zonnepark moet komen, de inpassing daarvan de volle aandacht moet krijgen en er geen kansen onbenut moeten worden gelaten om de kwaliteiten van dit landschap te behouden.

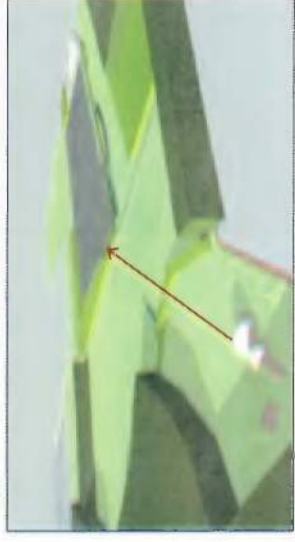

Grove schets van het voorgestelde inpassingsplan met profielaanduiding en enkele knelpunten (Adviesbureau Haver Droeze)

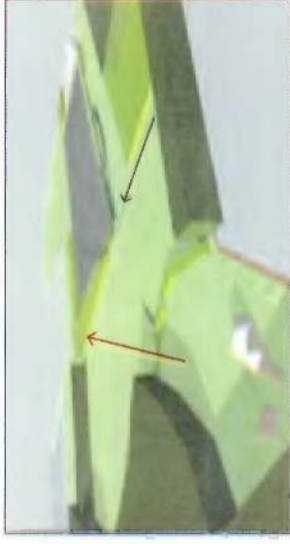
Profiel met details over het hoogtevorschil vanaf Stobbenbroekerweg 45 naar de achterzijde van het zonnepark - een hoogtevorschil van 2m (Adviesbureau Haver Droeze)

ZONNEPARK STOBBERBROEKERWEG PASSEND....?

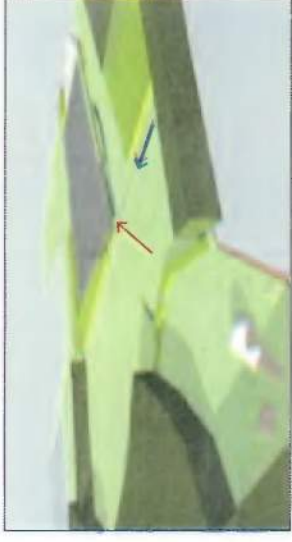
Ooghoogteperspectief 1 naast een foto om de veranderingen in het uitzicht te kunnen inschatten (Adviesbureau Haver Droeze)

ZONNEPARK STOBBERBROEKERWEG PASSEND...?!

Ooghoogteperspectief 2 boven een foto om de veranderingen in het uitzicht te kunnen inschatten (Adviesbureau Haver Droeze)

ZONNEPARK STOBBERBROEKERWEG PASSEND....?

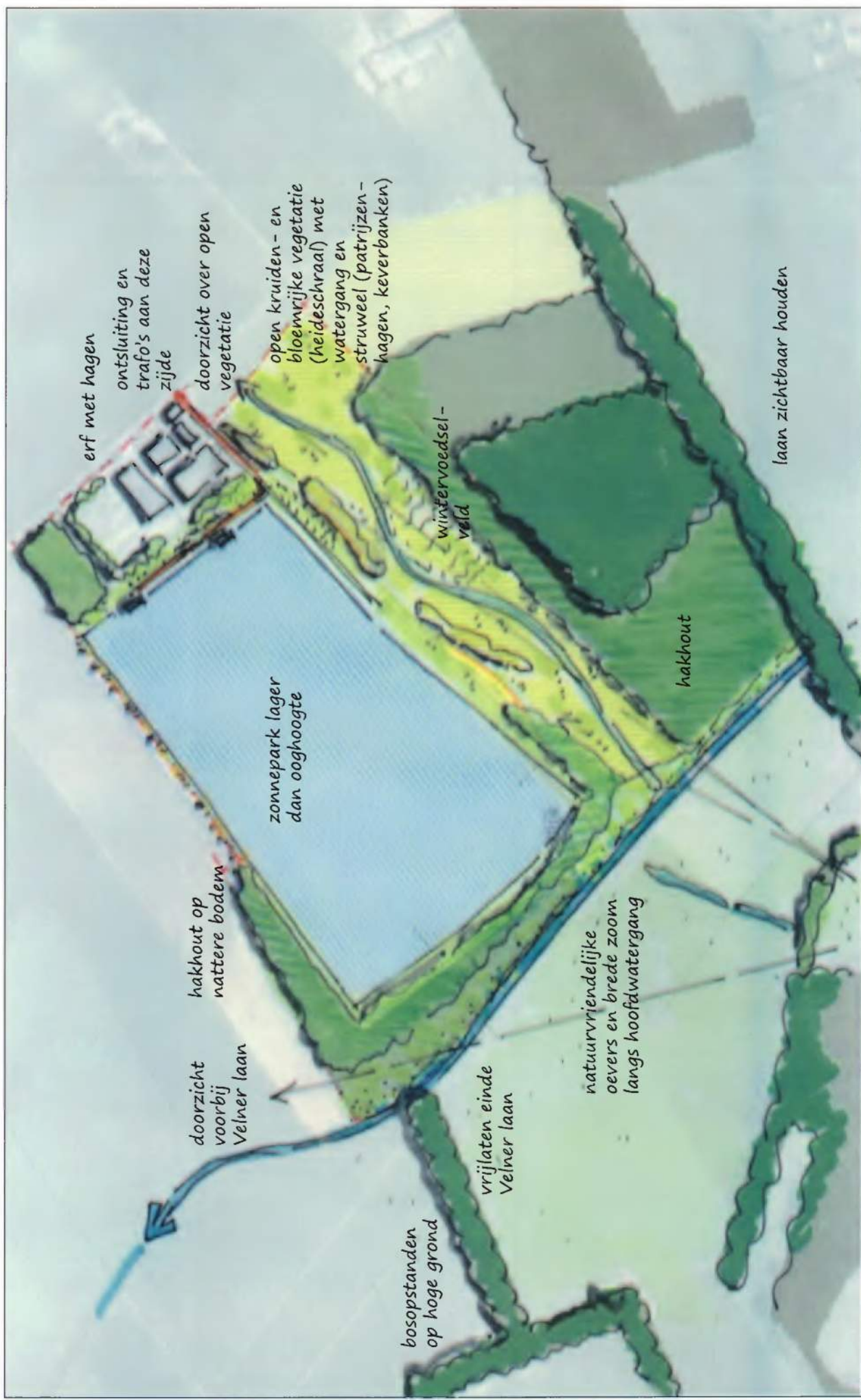

rood = ooghoogteperspectief
blauw = foto

Ooghoogteperspectief 3 boven een foto om de veranderingen in de openheid te kunnen inschatten (Adviesbureau Haver Droeze)

ZONNEPARK STOBBERBROEKERWEG PASSEND...?!

ZONNEPARK STOBBERWEG PASSEND...?

Notities bij het Ruimtelijk Advies van Het Oversticht van 17 maart 2021

Het Oversticht heeft op verzoek van de gemeente Raalte een ruimtelijk advies opgesteld voor de inpassing van een zonnepark op 4 locaties aan de noordzijde van Raalte. De hierin gegeven adviezen en beoordelingen roepen vragen op. Onderstaande notities verwoorden deze vragen en wijzen op leemten in het verhaal met als bedoeling om bij een nadere uitwerking van het advies bij te dragen aan de zorgvuldigheid van de ruimtelijke afwegingen. Na een aantal algemene punten worden die stukken van het document die betrekking hebben op locatie 1 (conclusie, LOP en Analyse locatie erf Stobbenbroekerweg) van kanttekeningen voorzien.

Algemene punten

1. De opmerking 'energie moet onderdeel zijn van het landschap' is een goed uitgangspunt. Het landschap heeft in het verleden tal van nieuwe functies in zich opgenomen en de diverse transitieformaties in meer of mindere mate goed doorstaan. De energietransitie vormt hier geen uitzondering op en het is de kunst om de continuïteit en de samenhang van betekenisvol landschap met een nieuwe ingreep zodanig opnieuw uit te vinden dat er weer leesbaar landschap over blijft.

2. In het advies wordt veel gesproken over behoud (bijvoorbeeld van 'het landgoed') zonder te specificeren om welk landgoed het gaat (er zijn er vier in de directe omgeving) en wat de achterliggende redenen zijn voor dat behoud. Ongetwijfeld is dit gebaseerd op onderzoek en beleid maar dit wordt niet geduid. Door op beknopte wijze de samenhangen en ontwikkelingsrichtingen in het landschap te duiden zou het makkelijker zijn de beoordelingen in het advies te begrijpen.

3. Er worden in het advies drie gronden voor de argumentatie gehanteerd:

- de bedrijfsmatige ontwikkeling van landbouwgebieden en de waarde voor de landbouw van bepaalde ontwikkelingen. Dit in een gewenste richting stimuleren is een belangrijke grond voor de adviezen;
- de natuurlijke en landschappelijke kwaliteit van (delen van) een gebied. Het behoud hiervan speelt een belangrijke rol bij de beoordeling van locaties
- de eigentijdse (niet agrarische) betekenis van gebieden o.m. voor woningbouw, bedrijvigheid en recreatie. In het advies wordt ten aanzien hiervan op 'integraal ontwerpen' gewezen met als doel samenhang en verbinding te scheppen.

Het is niet steeds duidelijk hoe deze gronden zich tot elkaar verhouden en op welk moment welke grond dient te worden gehanteerd. Ook hier zullen ongetwijfeld onderzoek en beleid een juiste afweging mogelijk maken, maar dat wordt niet geduid.

4. In de adviezen wordt niet over de gelaagde structuur van het landschap gesproken en over de lokale verschillen die er (zelfs) binnen de locaties aanwezig zijn:

- de laag van de landgoederen met lanen en bospartijen;
- de laag van de erven, bouwlanden (essen) en wei- en hooilanden (en bosjes);
- de laag van meer recente ontwikkelingen die vaak op een ander schaalniveau zitten (ruilverkaveling, infrastructuur, stedenbouw etc.)

De gelaagdheid in het landschap geeft goede kapstukken voor het begrijpen van gegroeide samenhangen. En het laat hierdoor duidelijker zien dat er sterke en minder sterke plekken voor het inpassen van zonneparken zijn.

De grenzen van locatie 'erf Stobbenbroekerweg' zijn bovendien zo ruim dat er verschillende delen van het landschap binnen vallen: het oostelijke nattere deel, het deel met erven en bouwlanden dat aanzienlijk hoger ligt, en het westelijke deel dat voorheen een coulissen structuur had. Wordt nu bijvoorbeeld het 'opgeschaalde landschap' als argument voor een landschappelijk minder waardevolle locatie gebruikt dan geldt dit eigenlijk alleen voor het oostelijke deel van de locatie en voor de laag erven, bouw-, wei- en hooilanden. En niet voor het westelijke deel dat van oorsprong open was en sterk bepaald wordt door het landgoed Velner.

5. De belangrijkste leemte in het advies is gezien het bovenstaande de het ontbreken van het verbindende achterliggende verhaal en de nuanceringen op grond van lokale verschillen in het landschap. Hierdoor is het moeilijk te begrijpen waarom de adviezen zijn zoals ze zijn en roepen de beoordelingen veel vragen op. Ongetwijfeld zal dit bij nader uitwerking van het advies worden bijgesteld.

Adviesbureau Haver Droeze
Amersfoort, 11 juli 2023

Kanttekeningen bij verschillende alinea's uit het advies:

Conclusie

De initiatieven met zonnenvelden aan de noordwestzijde van Raalte sluiten aan bij uw ambities op het vlak van duurzaamheid waarin u ruimte geeft aan voorstellen 'van onderop'. Daarbij is het steeds de vraag of elke locatie zich leent voor een invulling met zon. Dit is afhankelijk van (1) de locatie op zichzelf, met een mogelijkheid van meervoudig ruimtegebruik, en (2) de locatie in relatie tot de directe omgeving, met hierin de mogelijkheid van het koppelen van kansen of een aansluiting bij andere activiteiten. De (3) schaal is passend wanneer deze ruimtelijk gezien in balans wordt gebracht met de bestaande of aan te passen omgeving.¹ Energie moet onderdeel zijn van' en niet bepalend zijn in een landschap.

De initiatieven die nu worden voorgelegd zijn hierin verschillend. De locatie (4) aan de zuidoostzijde van de Hondematsweg leent zich landschappelijk gezien het beste voor transformatie met een combinatie van bestaande en nieuwe functies. Deze locatie sluit aan bij bestaande bedrijvigheid en infra aan de westzijde van Raalte. Een voorwaarde bij deze ontwikkeling is een integraal ontwerp waarin de bestaande woonbebouwing met nieuwe functies in balans wordt opgenomen in een landschappelijke groen kader. Hierin is energie 'te gast' en niet bepalend voor het landschap. Kleinschalige opwek met hierbij een mix van wonen, werken, routing, natuurnetwerk (nat en droog).²

Locaties 2 en 3 zijn landschappelijk van hogere waarde. Locatie 2 is vanuit de waarden niet geschikt voor een zonnenveld (relatie landgoed, recreatieve routenetwerk, NNN). Locatie 3 is in iets mindere mate geschikt. Met name het perceel wat extensief, natuurlijk, is ingericht is hier van waarde. Voor deze locatie zou een verkenning kunnen worden gedaan waarbij integraal wordt ontworpen aan nieuwe functies waaronder zon op een kleine schaal zoals bij locatie 4. Aan de noordwestzijde moet voldoende groene buffering zijn voor een landschappelijke overgang naar het landgoed.³ Een verkenning voor transformatie van deze locatie staat ook in relatie tot de ontwikkelingen die mogelijk gaan spelen in de omgeving van locatie 4.⁴

1 Dit lijken de uitgangspunten te zijn voor de conclusie: intrinsieke kansen, kansen in context en schaal. Hoe wordt dit gehanteerd?

2 Locatie vier is kansrijk maar ook zeer beperkt door samengaan met stedelijke en bedrijfsmatige ontwikkelingen > integraal ontwerp is nodig.

3 Locatie twee valt af door de ligging vlak bij landgoed Het Relier, aan de andere kant van het spoor. Dit roept wel vragen op omdat het westelijke gedeelte van locatie 1, dat tegen de lanen en bossen van Het Velner ligt en tegen een beschermd es, om dezelfde reden niet afvalt.
4 Zie bij punt 2.

ZONNEPARK STOBBERWEG PASSEND...?

De erflocatie (1) aan de Stobbenbroekerweg is landschappelijk gevoelig vanwege de solitaire ligging in het agrarische gebied. Zon op agrarische grond is alleen wenselijk wanneer er een integrale meerwaarde ontstaat voor het landschap. Het opgeschaalde landschap zou aan kwaliteit kunnen winnen door herstel van de oorspronkelijke kleinschaligheid, waarmee ook de biodiversiteit voor de langere termijn zal toenemen. Ook moet het bedrijfsmatig een meerwaarde opleveren. Dit vraagt een integraal ontwerp waarin niet de opbrengst van de panelen leidend is, maar de kwaliteitswinst voor het landschap.⁵

LOP

In het landschapsontwikkelingsplan zijn de locaties ondergebracht in het zandlandschap. De zuidwestelijke erflocatie in het weteringlandschap en de andere locaties in de dekzandvlakte en dekzandlaagte. In de dekzandlaagte ligt de insteek op het versterken van het landschappelijk raamwerk en het natte karakter. In de dekzandvlakte op de versterking van het landschappelijk raamwerk. In de landschappen zijn de lanen belangrijke dragers.⁶

De erflocatie ligt op een kleine verhoging in het landschap. Het landschap is van oorsprong niet geheel open zoals elders in het weteringland-schap. In de kaartuitsnede van rond 1900 is dit waarneembaar. Waarbij het noordwestelijke deel wordt beïnvloed door de sfeer van het landgoed (lanen en bosschages).⁷

Analyse locatie 1 erf Stobbenbroekerweg

De erflocatie ligt in het landschap van de weteringen. Het erf ligt in de huidige situatie vrij open in het landschap. De rij met beuken aan de Stobbenbroekerweg is als lijn bepalend in het open landschap. Deze laan zal in de toekomst nog meer bepalend worden. Oorspronkelijk was het landschap op deze locatie meer besloten. Dit is op oude kaartbeelden goed te zien. Singels, bomenrijen en boomgaarden geven het landschap coulissen. Zie bijlage 3 en de afbeelding uitsnede rond 1900 hiernaast bijgevoegd.⁸

5 Hier wordt de agrarische betekenis geïntroduceerd waarvoor een meerwaarde moet worden gecreëerd. Waarom het hierdoor landschappelijk gevoelig is lijkt te zijn doordat zon-opwek hier enkel kan als landschappelijk een meerwaarde wordt gecreëerd. Het terugbrengen van kleinschaligheid geldt echter slechts voor het oostelijke deel van locatie 1.

6 De hier genoemde punten zijn helder en verdienen het om in een goed plan te worden verwerkt.

7 Ook dit slaat op het westelijke deel van de locatie

8 Idem

Het landschap is in vergelijking met de twee locaties noordwestelijk aan de Hondmatsweg van minder hoge waarde omdat er voor de landbouw opschaling heeft plaatsgevonden en het gebruik van het huidige landschap meer eenzijdig landbouwkundig is. Veel houtopstanden zijn verwijderd. Hierdoor en door het intensive agrarische gebruik is veel aan biodiversiteit verloren gegaan.⁹

Anderzijds is het gebied gevoelig voor een ingreep met een zonnepark vanwege de landelijkheid. De hekwerken en de opstellingen met de panelen geven het landschap een ander karakter. Op of nabij deze locatie is geen ander gebruik waar vanzelfsprekend ruimtelijk en vanuit beleving een aansluiting bij is. Het huidige landschap is open van karakter, er is geen landschappelijk raamwerk wat in de basis kan zorgen voor een vanzelfsprekende inbedding. Zeker in de eerste periode waarbij nieuwe aanplant nog jong is zal een zonnepark goed zichtbaar zijn.¹⁰

Een transformatie van de locatie zou op zichzelf wel positief kunnen bijdragen wanneer een combinatie wordt gelegd met ook andere nieuwe invullingen zoals de versterking van de oorspronkelijke kleinschaligheid van het landschap. Door de aanplant van singels, struwelen, fruitgaarden, etc. kan het landschap op de langere termijn aan kwaliteit winnen. Wanneer wordt gekozen voor soorten met bloeiwijze en vruchten, passend bij de grondsoort, levert dat een meerwaarde op voor de biodiversiteit. Daarbij kan specifiek worden ingezet op de versterking van het ecologisch netwerk met lijnverbindingen en 'stepping stones', verschillen tussen nat en droog, open (wetering zuidwest) en besloten landschap (coulissen noordwest). Door opschaling van de landbouw is deze diversiteit van biotopen en gradienten verloren gegaan.¹¹

9 Dit geldt dus niet voor het oostelijke deel

10 Wat hier bedoeld wordt is dat het eenzijdig agrarische gebruik zorgd heeft voor kaalheid. Deze gemaakte openheid maakt het moeilijker een zonnepark te integreren. Het ontwikkelen van een 'landschappelijk raamwerk' heeft tijd nodig en in tussentijd is het zonnepark goed zichtbaar. Volgens mij is de openheid in het westelijke gedeelte oorspronkelijk als gevolg van de laagliggende natte bodem en ook landschappelijk waardevol (in tegenstelling tot de openheid in het oostelijk deel). Er kan wel beplanting hebben bestaan maar die zal ook laag geweest zijn (hakhout, knotwilgen).

11 Door dit te schrijven over de gehele locatie wordt het nivellerend. De variatie die gevolgen heeft voor de biodiversiteit is hier al aanwezig maar moet opnieuw recht gedaan worden. Positief wordt hier wel gewezen op de verschillen 'wetering zuidwest' en 'coulissen noordoost' maar in het voorafgaande wordt alles, lijkt het, over een kam geschoren.

Op de grotere schaal versterkt het de verbinding van de beslotenheid van het landgoed het Reelaer in het noordoosten via de coulissen naar het open landschap van de laagte in het zuidwesten.¹²

Wanneer een zonnepark hier tot ontwikkeling komt moet het park het landschap niet domineren. Het moet zich voegen in het landschappelijk raamwerk ruimtelijk en ook een duidelijke verbinding aangaan met het bedrijf dat zich verbreedt. Dit vraagt een integraal ontwerp waarin niet de opbrengst van de panelen leidend is, maar de kwaliteitswinst voor het landschap en de bedrijvigheid. Het raamwerk moet zo sterk worden ontworpen dat het wanneer de panelen worden verwijderd op zichzelf van grote waarde is en geheel eigen aan het gebied. Het historische landschap, maar ook de vraag voor biodiversiteit, de opgave van klimaatadaptatie en kringloop denken (inclusieve agrarische bedrijvigheid) leveren aanknopingspunten voor een inbedding van deze ontwikkeling, ontworpen in balans met de omgeving.¹³

12 Voor deze verbinding liggen er vooral kansen over de hogere delen. Juist door de contrasten tussen nat en droog te respecteren ontstaat er variatie en organische verbinding. Het ruimtelijk verbinden door bossages over de volle lengte van de lijn Reelaer – Velner is ongewenst omdat het landschap daardoor nivelleert en er betere en oorspronkelijker kansen liggen door landschappelijke en ecologische versterking van de lanestructuur op de hogere delen.

13 Dit vraagt om verder ontwerp. Vooral de wens dat een inpassend raamwerk wordt aangebracht dat na verdwijnen van het zonnepark nog duurzaam bijdraagt aan het landschap. En dat dus ook de verschillen tussen laag en hoog, nat en droog blijft respecteren.

bij de balie afgegeven op

16 SEP. 2025

Aan 't college van Bestu

ziesingje woneparken
Stobbenkroetering Raalde